

Aanbod aanpak energiearmoede voor gemeenten "Duurzaam rondkomen"

Inleiding

Het **Klimaatakkoord van Parijs** is een internationaal verdrag met als doel om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius. Nederland heeft ingestemd met het klimaatakkoord en dit in 2016 ondertekend. Om de doelstelling te halen hebben EU-lidstaten met elkaar afgesproken dat de EU in 2030 minimaal 40% minder CO₂ moet uitstoten.

Sinds het klimaatakkoord van Parijs is in Nederland de urgentie om te voldoen aan de afspraken tot CO₂-reductie en beperking van de temperatuurstijging sterk toegenomen. Nederland heeft inmiddels (2018) een eigen Klimaatwet ingevoerd en gaat daarmee zelfs een stap verder dan de minimum reductie van 40%, namelijk:

- De Klimaatwet stelt dat we in 2030 de Nederlandse CO₂-uitstoot met 49 procent moeten hebben verlaagd met 95 procent, ten opzichte van het jaar 1990;
- De Klimaatwet stelt dat we in 2050 alle energie duurzaam, CO₂-neutraal opwekken;
- De Klimaatwet stelt dat we energie moeten besparen;
- De aanpassing in de Gaswet stelt dat het, per 1 juli 2018, niet meer is toegestaan om een bouwvergunning aan te vragen voor een nieuw bouwwerk met een gasaansluiting.

De inzet is een eerlijk akkoord, waarbij de vervuiler betaalt en mensen met een kleinere portemonnee worden ontzien. Dit heeft echter grote gevolgen voor iedere inwoner in Nederland. De reductie van 95% aan CO₂-uitstoot in 2050 maakt dat we allemaal minder gebruik moeten gaan maken van fossiele brandstoffen. Dit betekent dat we elektrisch moeten gaan rijden, van het aardgas af moeten en op andere manieren duurzame energie moeten gaan opwekken. We moeten dus allemaal in verduurzaming gaan investeren.

Op allerlei niveaus worden initiatieven genomen om het klimaatprobleem aan te pakken en de klimaatdoelen te halen. Hierbij ligt de nadruk veelal op de techniek, reductie uitstoot, verduurzaming, e.d.

Bent u er nog bij of al bijna afgehaakt? En als dit laatste zo is, hoe is dit voor mensen met een kleine beurs? Zijn deze personen er nog bij, haken zij ook al af of wachten ze juist af wat er op macroniveau gebeurt?

Klein beginnen

Hoe gaan we iedereen, dus ook de groep inwoners met een kleine beurs, meekrijgen in de transitie naar schone alternatieven voor fossiele energie? De energielasten zijn in de afgelopen vier jaar voor een gemiddeld gezin gestegen met €50,- per maand en de huren met €40,- per maand. Deze trend en dan met name de stijging van de prijzen van fossiele brandstoffen zal stevig doorzetten, ook om mensen aan te zetten tot overschakelen naar alternatieve vormen van energie en isolatie. Maar wat als dit niet lukt, omdat men het geld er niet voor heeft? Dit plan gaat daarom niet over de grote doelen, met een relatief lange doorlooptijd en hoge kosten. Dit plan gaat ook niet over die burgers die deze hoge kosten kunnen dragen. Dit plan richt zich op de maatregelen die, met een relatief kleine investering, op korte termijn voor de sociale minima een financieel voordeel opleveren. Dit is **de** manier om deze doelgroep onderdeel te laten zijn van de energietransitie. Het kenmerk van succesvolle, grote veranderingen is dat deze worden gerealiseerd in kleine stappen met een snel te behalen, meetbaar resultaat. Dit plan gaat over hoe je als gemeente stapsgewijs op een laagdrempelige wijze je inwoners energiebewust maakt en daarmee draagvlak creëert voor latere, grote projecten.

De interne organisatie van de gemeente; samenwerking tussen de domeinen

In alle gemeenten is het thema energietransitie en/of duurzaamheid belegd. Wat wij zien, is een grote mate van variatie waarop dit thema is georganiseerd.

De energietransitie is in vrijwel alle gemeenten onderdeel van het fysiek domein. Hier gaat het over de grote, technische vraagstukken. Wat we daarnaast zien is dat bij vele gemeenten nog te weinig tot geen aandacht is voor de sociale en veranderkundige aspecten.

Oftewel: kun je die aspecten inbedden in je organisatie én hoe ga je de samenwerking daarbij vormgeven met partners als:

- Inwoners;
- Corporaties;
- Wijk/buurtteams;
- Bedrijfsleven;
- Vrijwilligersorganisaties;
- Voedselbank.

De energiecoach

In het klimaatakkoord en de regionale energiestrategieën staat dat iedereen mee moet gaan in de energietransitie. Echter, over hoe inwoners met een laag inkomen vertrouwen in de plannen van de overheid en de corporatie krijgen en houden, bestaat geen plan. De inzet van een energiecoach kan hierin een grote rol spelen.

Hoe zien wij de energiecoach?

De energiecoach weet wat het is om met weinig geld rond te moeten komen, tot voor kort zat hij/zij zelf in de bijstand. Deze achtergrond, gecombineerd met de bekendheid in de buurt en zelfde taal spreken, helpt bij snel kunnen aansluiten bij minimahuishoudens en hun vertrouwen krijgen. Dit vertrouwen is belangrijk, gemeenten en corporaties hebben in de regel niet veel vertrouwen van inwoners die langdurig in armoede leven. De energiecoach is opgeleid in zowel het geven van energiebesparende tips als in het bieden van een ander perspectief; inwoners worden zich bewust van het feit dat ze regie hebben op het vergroten van hun besteedbaar inkomen. Dit zet aan tot zelf actie ondernemen en bewust worden van besparingskansen. De coach helpt met het maken van de beste keuzes per situatie.

De energiecoach komt minimaal drie keer in een jaar op bezoek en is tussentijds benaderbaar voor vragen of het melden van successen. De energiecoach is, naast een bekende in de buurt, ook bekend binnen de sociale structuur van de gemeente. Hij/zij wordt door buurt- of wijkteams ingezet en vice versa. Energiebesparing is armoedebestrijding. Dit maakt deze samenwerking tot een logische combinatie.

De inzet van energiecoaches is essentieel om als gemeente het vertrouwen te winnen van je inwoners voor effectieve verduurzaming en ook de minima mee te krijgen. Hiermee wordt de basis gelegd voor latere, grote projecten. Er wordt nu vooral gesproken over grote projecten, echter de verandering in een huishouden begint veel kleiner. Hoeveel lampen heb ik? Hoe lang douche ik? Hoe oud is mijn koelkast? Wat kan ik direct doen om mijn energierekening omlaag te krijgen of om een volgende (belasting)verhoging te compenseren? Op dit terrein begeeft de energiecoach zich. Naast de doelgroep met een minimuminkomen kan de energiecoach uiteraard ook ingezet worden bij andere inwoners om ze meer bewust te maken over te nemen energetische maatregelen, of om ze te helpen met het naar beneden brengen van de energierekening. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de oudere inwoners die vrijwel nooit overstappen naar een andere energieleverancier en daardoor een onnodig hoge rekening hebben mét een afnemend inkomen.

Een ervaren senior coach/opleider leidt de energiecoaches op. De coach wordt een professional, hij/zij is geen vrijwilliger die eenmalig met een doosje lampen langskomt. Dit is van belang in de afweging welke positie je als gemeente de energiecoach geeft en welke doelen je wenst te halen. Om die reden is het sterk aan te bevelen om die functie ook structureel te verankeren binnen de lokale overheid.

Kansen voor de gemeente

De energiecoach moet uiteraard, naast het aanbieden van een ledlamp ter vervanging van de meest gebruikte lamp, iets aan te bieden hebben wat de energierekening kan verlagen. Hier liggen kansen om mensen uit de bijstand een baan te kunnen bieden.

Voorbeelden hiervan zijn:

- De cv-installatie efficiënter ("waterzijdig") inregelen. Dit gebeurt door mensen uit de bijstand, die bij een installatiebedrijf aan de slag gaan met het waterzijdig inregelen. De ervaring laat zien dat dit leidt tot vaste aanstellingen en doorgroeien naar volledig cv-monteur.
- In het aanbod van de energiecoach zit het plaatsen van tochtstrippen en radiatorfolie. Uitgevoerd door inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Soms zijn deze mensen al actief als vrijwilliger. Hier kunnen afspraken gemaakt worden met activiteitencentra in wijken of dorpen.

Koopwoningen en krediet

Naast bovenstaande besparingen kan de gemeente een overeenkomst sluiten met de kredietbank. Met dit krediet is het voor de eigen woningbezitter mogelijk om isolerende maatregelen te treffen of energiezuinige apparatuur aan te schaffen. Daarnaast zou met lokale ondernemers afspraken kunnen worden gemaakt om ook zaken te leveren. Daarmee wordt ook het draagvlak vergroot. De energiecoach speelt een cruciale rol in deze overeenkomst. De coach maakt met de inwoner een scan van de woning en samen wordt bepaald wat voor de woning en de inwoners de beste, meest renderende, maatregel is. Zonder deze tussenstap is het voor de kredietbank te risicovol en zal de rente te hoog worden om het interessant te maken.

Naast eigen initiatief van de inwoner om de coach uit te nodigen, zijn andere afspraken te maken om de coach snel in contact te brengen met huishoudens met financiële problemen of vragen. Afspraken over verwijzing met wijk of buurtteams, voedselbank, binnen de gemeente zelf, maatschappelijke organisaties zijn goed te maken. Een andere, aantrekkelijke manier is om jaarlijks een aantal acties te houden, zoals meer ledlampen of een waterbesparende douchekop.

De opleiding tot energiecoach in uw gemeente

De energiecoach wordt door ons opgeleid door een senior-energiecoach. De voorbereiding en training houdt het volgende in:

- Selectiegesprekken van aspirant energiecoaches uit het bijstand-bestand, samen met projectleider;
- De geselecteerde kandidaten opleiden tot energiecoach;
- Meelopen met een ervaren coach;
- Zelfstandig als energiecoach aan de slag na succesvol afronden van de training.

Inhoud opleiding;

- Gespreksvoering, hoe kom je en blijf je in gesprek met inwoners?
- Motiveren, hoe neem je inwoners met klein inkomen mee en maak je ze energiebewust?
- Techniek, kennis van kleine maatregelen die tot energiebesparing leiden.
- Netwerkopbouw, hoe leg je relaties met wijk-/buurtteams, corporaties, vrijwilligersorganisaties, e.d.?
- Inzetten van "cv-dokters" en "energiejagers".

Best practice

In elke Nederlandse gemeente is een groep inwoners die veel moeite heeft met rondkomen. In de gemeente Leeuwarden is deze groep door de jaren heen groot. Hier wordt al drie jaar succesvol gewerkt met energiecoaches. Dit heeft ertoe geleid dat inwoners gemiddeld €35 per maand besparen op hun energierekening, mensen uit de bijstand werk hebben gevonden, eigen woningbezitters met een te klein besteedbaar inkomen gebruik kunnen gaan maken van een sociaal krediet bij de kredietbank en dat ervaringsdeskundigen betrokken zijn bij de plannen.

De inzet van de energiecoach verbonden aan andere effectieve maatregelen en initiatieven in de gemeente, denk bijvoorbeeld aan de Voorzieningswijzer. Binnen de gemeente is dit opgabegericht uitgevoerd, dit houdt in over de verschillende domeinen heen met een intersectoraal projectteam.

Wij hebben dit project met veel 'positieve energie' mogen trekken!

Meer weten?

Voor veel inwoners is de energietransitie een ver-van-mijn-bed-show en daarom ook nog geen reden om echt te veranderen. Wij zijn daarom overtuigd dat wij u een positieve bijdrage en meerwaarde kunnen bieden om ook deze inwoners mee te krijgen en vertellen u graag meer over onze aanpak.

Binnenkort nemen we contact met u op om uw interesse te peilen. Wilt u alvast meer informatie of een persoonlijk gesprek aanvragen, dan kunt u contact opnemen met Theo Platje via t.platje@keizersvisser.nl of tel.: 06-25048069.